

Іграшки для дорослих, або Відродження львівського гутного скла

Лариса МАРЧУК
(Львів)

Розквіт школи львівського гутного скла на початку третього тисячоліття пов'язаний з іменем народного художника України Андрія БОКОТЕЯ. Саме він – лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка, академік, ректор Львівської національної академії мистецтв – став сьогодні на порятунк українського художнього скла як виду національного декоративно-ужиткового мистецтва. Цьогоріч у жовтні незмінний голова організаційного комітету Андрій Андрійович Бокотей проведе вже VIII Міжнародний симпозиум гутного скла, але цього разу на базі нещодавно відкритого підприємства «Галицьке скло».

Майстрів-гутників повернули з-за кордону

Усе почалося з першого львівського симпозиуму у 1989 році. Його засновником і головою став художник Андрій Бокотей. І хоча симпозиум був запланований як усесююзний, він одразу став міжнародним. І в цьому заслуга скляра Андрія Бокотей, відомого за кордоном своїми новітніми творчо-експериментальними методами декорування скла. Крім того, у світі була znana львівська школа гутного скла, яка «породила» кафедру художнього скла у Львівській академії мистецтв. Уже на перший симпозиум до Львова приїхали художники зі світовими іменами: Жозе Філіп із Бельгії – голова Міжнародної асоціації художників скла, Іржі Шугаск із Чехії, Марвін Ліпофскі зі США, Янош Єгнейш з Угорщини, Мікко Мерікаллір із Фінляндії та інші.

Майстер-класи проходили на Львівській кераміко-скульптурній фабриці, яка була базою для творчих колективів Художнього фонду СРСР починаючи з 1970-х років. Уже тоді до гутного цеху фабрики з'їжджалися підвищувати свій професійний рівень художники-скляри з усіх республік колишнього Союзу. Відтак проведення міжнародних симпозиумів із гутного скла у Львові стало традицією й вони відбувалися що три роки.

Розвиток гуті стимулювали досвідчені майстри, які працювали на

Львівській кераміко-скульптурній фабриці. Вони славилися розмаїттям ідей, технічних засобів, силою таланту та фантазії. Нині все це тільки в спогадах. Минуло чотири роки, відколи закрили фабрику. Через подорожчання енергоносіїв і нерентабельність цех гутного скла припинив існування одним із перших. Майстри з унікальним досвідом і вмінням залишилися без роботи й вирушили в пошуках шматка хліба хто куди. Вони влаштувалися на гутах у Канаді, США, Прибалтиці, Франції, Чехії, Польщі. Але, на щастя, знайшовся український підприємець – Віталій Дем'янюк, який збудував новітній завод гутного скла в селі Новий Яр, що в Яворівському районі.

– Я радий, що галицьке скло врятоване завдяки таким підприємцям, як Віталій Дем'янюк, – каже А. Бокотей. – Ми розшукали й повернули на нове підприємство чудових майстрів, які десятиліттями працювали на Львівській кераміко-скульптурній фабриці. Це наш національний скарб. Не всім майстрам удалося виїхати. Деяко залишився тут, але не працював за фахом, а просто сторожував. Та й ми, організовуючи VIII симпозиум, уже не мали бази для його проведення. Відтепер наш новий партнер – підприємство «Галицьке скло», де в жовтні відбудеться черговий симпозиум.

А. Бокотей. Пласт із серії «Пейзажні мотиви». 2002 р.
Кольорове скло, гутна техніка

Камерний оркестр художника Бокотей

А. Бокотей. Композиція «Фігурка на візку». 2007 р. Кольорове та безколірне скло, авторська техніка

На VIII Міжнародний симпозиум гутного скла знову прийдуть всесвітньо відомі майстри, і працювати, обмінюватися досвідом із ними – це дарунок для кожного художника, студента, а для нового заводу – чудова реклама. До того ж за умовами симпозиуму кожний учасник залишає одну свою роботу там, де її творить. Львів уже має унікальну колекцію з більш як трьохсот творів таких відомих майстрів, як Метьо Дюран, Роберт Емерінгер, Янош Єгнейш, Фідель Ібрагімов, Марк Екstrand, Кай Коппель, Віві-Ann Кеердо, Іржі Шу-

гаєк, Бідар Вендель, Жорж Лемпер'є, Борис Федоров та інші. У новому музеї скла експонується лише частина творів з попередніх симпозиумів.

– Усі відомі художники-склярі за кордоном мають власні гутти, галереї. Серед них популярний митець-скляр Іржі Шугаєк із Чехії. Його знають у всьому світі. Іржі був учасником усіх симпозиумів і приїде знову. Я з ним познайомився ще 20 років тому в Новому Борі на симпозиумі склярів, – розповідає Андрій Андрійович Бокотей.

До речі, за кордоном публіка полюбляє споглядати, як працюють майстри біля печей і сприймає цей процес як захопливе видовище. Такі екскурсії на приватні гутти дуже популярні. У Львівській академії мистецтв при кафедрі художнього скла працюють дві навчальні печі, якими керує начальник цеху Юрій Миронович Угрин. Його зі Львівської кераміко-скульптурної фабрики запросив на роботу ректор академії мистецтв. На думку художника Андрія Бокотей, без таких фахівців-виробничників процес створення виробів із гутного скла був би неможливим.

– Художник-скляр – один у полі не воїн, – пояснює А. Бокотей. – Я порівнюю свою роботу з камерним оркестром. Я – композитор – задумую твір, проводжу «репетицію», тобто пояснюю послідовність процесу. Тоді разом із майстрами (їх два або три) беремося до роботи. Розпочинає «перша скрипка» провідного майстра. Її мелодія так захоплює, що долучається решта членів бригади. Атмосфера єдиного творчого злету досягає таких високих нот, що вже нічого пояснювати не треба, варто лише послати думку поглядом – і на наших очах відбувається таїнство, що наповнює нас якоюсь неземною радістю. І від цього неповторного захопливого відчуття отримуєш більше

насолоди й задоволення, ніж від уже готового виробу.

Уже 40 років Андрій Бокотей творить свої скляні шедеври, відомі й належно оцінені в усьому світі, вони є окрасою багатьох галерей, музеїв та інтер'єрів і в Україні, і за кордоном. Одну з останніх серій витончених робіт художник назвав «Іграшки для дорослих». Він – винахідник і фантазер, який запровадив не один метод декорування гутного скла. Тому так і переймається тим, щоб українське художнє скло як вид декоративно-прикладного мистецтва відродилося в третьому тисячолітті.

А. Бокотей. Композиція із серії «Іграшки для дорослих». 1998 р. Гутне скло

71

«Я виготовляла листочки для скляного яблука, а він нахилився й поцілував мені обидві руки...»

На думку власника новоствореного підприємства «Галицьке скло» Віталія Дем'янюка, українське художнє скло врятують нові технології і висока якість продукції, яку забезпечать досвідчені львівські майстри-гутники. Тому, розпочинаючи будівництво заводу, він передусім подбав про найсучасніше устаткування, яке привіз з-за кордону. Обладнання на підприємстві встановлювали італійське й чеське. Будівля заводу сьогодні схожа на гарний світлий корабель, що височить серед, на жаль, занедбаних скелетів-руїн колишнього велетня радянської металургії «Яворів-Сірка» (38 кілометрів від Львова).

– Ніхто не вірив, що ми розчистимо руїни і зведемо тут простору

чотириповерхову споруду, – розповів журналу «Віче» директор ТзОВ «Галицьке скло» Зиновій Іванович Литвин. – Звичайно, це було нелегко, будівництво тривало чотири роки.

Сьогодні підприємство оснащено за всіма європейськими стандартами: енергоощадні печі, комп'ютери, телекамери. Тут відбуваються всі необхідні технологічні процеси: від приготування шихти і скломаси до видування, декорування продукції, обробки її та шліфування. Важливою ділянкою виробництва є лабораторія, якою керує хімік Любомира Яківна Миронович, від її високої фахової майстерності залежить якість скломаси. Розробляє зразки май-

бутньої продукції головний художник Василь Петрович Швець.

Добірка журналу **Віче**

Технологія гутного скла, поширена в Галичині у XVII–XVIII століттях, використовується й донині. Це техніка вільного видування виробу з розтопленої скляної маси за допомогою складової трубки. Робота майстра-склодува, який видуває й формує скломасу, потребує віртуозності й швидкої реакції, знання матеріалу та особливого вміння втілити творчий задум.

Засновник –
Верховна Рада України

Головний редактор
Світлана ПИСАРЕНКО

Редакційна колегія:

Віктор КОРНІЮК, Валентин БУШАНСЬКИЙ,
Лариса СЕВЕРЕНЧУК, Юрій АРТЕМЕНКО,
Олександр БАНДУРКА, Іван БОКИЙ,
Степан ГАВРИШ, Віктор ГРАБ,
Юлій ЮФФЕ, Віктор КИРИЛЛОВ,
Олександр КОПИЛЕНКО, Анатолій МАТВІЄНКО,
Павло МАТВІЄНКО, Анатолій МАЦЮК,
Микола МЕЛЬНИК, Борис ОЛІЙНИК,
Сергій ПРАВДЕНКО, Анатолій СЕЛІВАНОВ,
Лесь (Леонід) ТАНОК, Віктор ТАРАН (Терен)

Головний редактор

Світлана ПИСАРЕНКО – 235-81-55

Приймальня – 235-79-58

Заступник головного редактора – завідувач
відділу з висвітлення питань місцевого
самоврядування та регіональної політики
Віктор КОРНІЮК – 272-46-30

Заступник головного редактора –
завідувач відділу з висвітлення питань
парламентської діяльності

Валентин БУШАНСЬКИЙ – 235-79-52,

Микола БІЛОКОПИТОВ – 234-67-78,

Олексій СИЩУК 235-79-55,

Юлія ЦИРФА – 234-67-78

Відповідальний секретар

Лариса СЕВЕРЕНЧУК – 235-79-53

Головний бухгалтер **Ірина КИСІЛЬ** – 235-79-58
Відділ соціально-економічної політики
та правового забезпечення:

Юрій ПОТАШНИЙ – 235-81-56,

Світлана ФІЛОНЕНКО – 234-67-78

Відділ гуманітарної політики:

Завідувач **Ольга КЛЕЙМЕНОВА** – 235-79-55,

Лучія ПУЗИКОВА, **Лариса МАРЧУК**,

Євген ТИЩУК, **Валерій ГАСВСЬКИЙ**

Літературні редактори: **Олена ЧОПОВСЬКА**,

Валентина НЕСЛУЖЕНКО – 235-79-60,

Наталка СЕМІВОЛОС – 235-79-53

Реклама та передплата:

Віра ПРАВИНА – 272-46-23

Дизайн – **Ольга ПРОКОПЧУК** – 235-81-56

Верстка – **Наталія КОВАЛЕНКО** – 235-81-56,

Наталія РЕПЕЦЬКА – 235-79-60

Підтримка сайту –

Євген СИНЕЛЬНИКОВ – 235-79-60,

Олексій ЛОЗИНСЬКИЙ, **Діана ТОКОВЕНКО**

**04053, Київ-53,
пров. Несторівський, 4**

E-mail: mail@viche.info

E-mail: viche@rada.gov.ua

www.viche.info

Підготовку та випуск у світ журналу «Віче»
за дорученням засновника здійснює редакція.
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації КВ № 570
від 05.04.1994.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів.
І залишає за собою право на редагування,
опублікування наданих авторами творів та сплату
авторського гонорару. Рукописи не рецензуються
і не повертаються.

При передруку посилення на «Віче» обов'язково.
Відповідальність за зміст і достовірність
реklamних оголошень несуть рекламодавці.
"R" – матеріали, які друкуються на правах реклами

Підписано до друку 02.03.2010.

Формат 60x84/8.

Папір крейдований.

Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 9,3.

Зам. № 372. Тираж 4130 прим.

Ціна договірна.

Набрано і зверстано на комп'ютерному

комплексі редакції журналу «Віче».

Надруковано з готового оригіналу-макета

у ВАТ «Видавництво «Київська правда»,

04136, Київ-136, вул. Маршала Гречка, 13.

Журнал «Віче» читають у Верховній Раді та її
комітетах, адміністрації Президента України, Ка-
бінеті Міністрів України, Держкомінформі. Він
також надходить до бібліотек Конгресу США та
Ради Європи, до Книжкової палати України,
Національної бібліотеки України імені В. І. Вер-
надського, Національної парламентської, Держ-
авної науково-технічної, Державної бібліо-
теки для юнацтва, Державної науково-педаго-
гічної, Центральної імені М. Островського.

Передплатний індекс – 74254.

Майкл Роджерс
(США). 2007 р.
VII Міжнародний
симпозіум гутного
скла, 2007 р.

Ремігіус Кріукас (Литва). 2004 р.
VI Міжнародний симпозіум гутного
скла, 2004 р.

Іржі Шуґаєк
(Чехія). 2004 р.
VI Міжнародний
симпозіум гутного
скла, 2004 р.

– Наша надія – майстри львівсь-
кої гуті, яких розшукали в різних
країнах і запросили на роботу, –
знайомить мене директор З. Литвин
із працівниками. – Це подружжя Лю-
бов і Володимир Кроти (Прибалти-
ка), Володимир Хохлов (Канада), Ро-
ман Венґриняк (Львів), Володимир
Крислач (Львів), Тарас Кіх (Польща),
Мирон Мамчур (Португалія). Усі вони
мешкають у Львові, їх привозить на
роботу спеціальний автобус. Майстрам
створили добрі умови праці, але й
вимоги поставили високу – європейська
якість продукції.

Підприємство працює лише три
місяці. А вже протягом першого тиж-
ня майстри досягли тієї «всесоюзної»
якості, котрою свого часу славилася
Львівська кераміко-скульптурна фаб-
рика. Та новостворена продукція має
конкурувати зі світовими зразками.
Майстри-гутники вже підготували та-
ку колекцію із 130 виробів і пред-
ставили її на виставці у Франкфурті.

– Ми з чоловіком працювали в Ес-
тонії на приватному підприємстві, ко-
ли його відвідав вісімдесятирічний
швед, власник кількох судноком-
паній, – розповідає майстер Любов
Крот. – Він кілька хвилин спостерігав,
як я виготовляла листочки для скля-
ного яблука, після цього нахилився і
поцілував мені обидві руки. В ту хви-
лину мені стало соромно за свої не
зовсім привабливі робочі руки. Але
швед настільки був захоплений на-
шою роботою, що в такий зворушли-
вий незвичний для нас спосіб виявив
свої почуття. Працюючи за кордоном,
ми виготовляли якісні коштовні пода-
рунки з гутного скла, вартість одного
виробу іноземці оцінювали в тисячу
доларів. І все-таки ми повернулися
додому, бо тут уже є для нас робота,
від якої дістаємо задоволення.

Майстри опанували всі відомі
методи декорування скла. Для них
немає нічого неможливого, у них ба-
гатий виробничий досвід, а розквіту
їхнім фантазії і таланту сприяють
відповідні умови праці та нове об-
ладнання. На виготовлення одного
виробу іноді потрібно витратити
майже годину. Довершеність і якість
продукції залежить від творчого зле-
ту. Сам процес створення виробів
нелегкий і фізично, адже все відбу-
вається біля печі, вручну. Кожний
наступний виріб не схожий на попе-
редній: для гутного скла не харак-
терні штампи й кліше.

